

vernieuwing van de buretica en over de problematiek van het teruglopende ledenaantal en het zoeken naar een oplossing hiervoor, dé tweede belangrijkste thema's in de jaren 70 en 80. Het archief bevat 62 nummers in 7 archiefdozen (0,8 lopende meter) en is consulteerbaar mits toestemming van de dienstdoende archivaris.

BIBLIOGRAFIE

R. VAN LERBERGHE & J. D'HONDT (red.), *Een ziekenfonds in tijdsperspectief: 25 jaar Bond Moyson Brugge-Oostende*, Brugge/Gent: BM Brugge-Oostende/AMSAB, 1993, 135 p.

BRONNEN **Het archief van Emiel Vergeylen**

Jan De Smedt, *Amsab-ISG*

In *Brood&Rozen*, (2006)4 kwam Emiel Vergeylen bij de bespreking van het archief van de BSP-federatie Gent-Eeklo al summier ter sprake, maar de aandacht ging er vooral naar de verwezenlijkingen van Gilbert Temmerman. Hij was nu eenmaal de grote man van de naoorlogse periode en een van de laatste sterke figuren van de federatie. Een andere sterke man uit dezelfde federatie, maar dan uit een vroegere periode, was Vergeylen, Temmermans voorganger als federaal secretaris.

Emiel Vergeylen spreekt op een manifestatie tegen de oorlog, eind jaren 30

Vergeylen, geboren te Lokeren in 1888, werd in 1922 door Anseele sr. als federaal secretaris aangezocht nadat hij drie jaar vakbondssecretaris geweest was bij de Voedingscentrale. Hij was toen ook al een jaar gemeenteraadslid van Sint-Amandsberg. Voordien had de jonge Emiel zich reeds laten opmerken bij activiteiten van de Socialistische Jonge Wacht, maar vooral door zijn passie voor toneel. Tijdens WO I schreef Vergeylen, huisschilder van beroep, twee eenakters waarvan er één de eerste prijs won in een prijskamp uitgeschreven door de Vlaamse Bond van Socialistische Jonge Wachters. Anseele sr. was voorzitter van de jury van deze wedstrijd.

Vergeylens carrière verliep voorspoedig. Naast zijn functie als gemeenteraadslid zetelde hij tussen 1925 en 1936 in de Oost-Vlaamse provincieraad. In 1936 werd hij tot senator verkozen. Hij oefende dit mandaat 22 jaar uit.

Tijdens WO II belandde hij voor drie maanden in de gevangenis als gijzelaar van de Duitse bezettingsmacht. In zijn curriculum vitae vermeldt hij onder de hoofding 'Enige bijzonderheden' zijn gevangenschap en stelt: "*Ik was zowat de spil van de illegale soc. Actie in het arrondissement Gent-Eeklo.*"⁽¹⁾ Het is dan ook niet verwonderlijk dat hij zich na de oorlog enorm inzette voor de erkenning van weerstanders en oorlogsslachtoffers.

Op 2 maart 1974 overleed Vergeylen. Zijn stoffelijk overschot werd opgebaard in de inkomhal van het Feestlokaal Vooruit, tot zijn begrafenis op 6 maart.

Het archief bestaat uit 4 archiefdozen (0,44 lopende meter) met 15 archiefbeschrijvingen op het niveau van een stortingslijst.

Bij raadpleging doet men er goed aan ook archief 32 van de BWP-federatie Gent-Eeklo in te kijken waarin ook stukken betreffende Vergeylen te vinden zijn; hetzelfde geldt voor archief 233 van de BSP/SP-periode. Het archief is consulteerbaar mits toestemming van de dienstdoende archivaris.

BRONNEN **Kennis voor de arbeider.
Het archief van de Centrale voor
Arbeidersopvoeding (CAO)**

Martijn Vandenbroucke, Amsab-ISG

De Centrale voor Arbeidersopvoeding (CAO) werd gesticht in 1911 met als doel: "De werking te organiseren en te ordenen van al de inrichtingen van arbeidersopvoeding (die afhangen van de grote takken der socialistische beweging) die aan de arbeiders de nodige kennis en eigenschappen verschaffen, die hen beter in staat stellen de strijd voor hun ontvoogding als klasse op alle gebied te voeren." Aldus de statuten. De partijleiders wilden dan ook in de eerste plaats hun groeiende organisaties bemannen met socialistisch geschoold personeel. De CAO stond dus aanvankelijk in het teken van kennisverstrekking en kadervorming. In tientallen steden en grote gemeenten werden 'socialistische scholen' opgericht waar een- of tweemaal per week avondcursussen werden gegeven en die gewoonlijk doctrinevraagstukken als onderwerp hadden. Al snel werden ook op zondag, maar nu op nationaal niveau,

*Affiche van de Centrale voor
Arbeidersopvoeding, 1956*

cursussen ingericht. Na WO I leidde dit tot de stichting van een permanente instelling waarvan Hendrik de Man - eerste secretaris van de CAO - directeur werd, namelijk de Arbeidshogeschool of Ecole Ouvrière Socialiste (EOS). Voor de financiering van deze initiatieven werd een beroep gedaan op de industrieel Ernest Solvay, die een eigenzinnige visie had op het gebied van sociale hervormingen en een vriendschappelijke relatie onderhield met Emile Vandervelde. Naast het organiseren van cursussen werden ook andere wegen gezocht om 'kennis te verschaffen'. Zo werd begin 1912 het Centraal Bureau voor de Bibliotheken opgericht, met als doel het ondersteunen van nieuwe bibliotheken met giften van boeken, het centraliseren van de aankoop ervan om de financiële last voor de bibliotheken te verlichten, het samenstellen van modelboekenlijsten voor volwassenen en jongeren en de stichting van een rondreizende jeugdbibliotheek. Dit laatste initiatief werd echter nooit gerealiseerd. In 1922 werd de Aankoopdienst overgenomen door de nieuw opgerichte boekhandel-uitgeverij De Wilde Roos/l'Eglantine (tot de ontbinding ervan in 1936). In 1913 werd binnen de CAO een Filmdienst opgericht, maar ook die kreeg af te rekenen met organisatorische problemen en de activiteiten ervan werden snel overgenomen door de Nationale Federatie van Filmclubs. Toen in 1936 de arbeidsvakantie werd gereguleerd, was dit voor de CAO meteen aanleiding om een Reisbureau op te richten, wat leidde tot het openen van tientallen vakantiehuizen voor volwassenen en kinderen door diverse socialistische organisaties. De CAO speelde hier vooral een rol in de vorming van begeleid(st)ers. Voorts werden ook radio-avonden ingericht in de volkshuizen en werden toneel- en